

Bekendtgørelse af ILO-konvention nr. 169 af 28. juni 1989 vedrørende oprindelige folk og stammefolk i selvstændige stater

I henhold til kgl. resolution af 18. januar 1996 har Danmark ratificeret en på Den Internationale Arbejdsorganisations 76. samling i Geneve den 28. juni 1989 vedtagen konvention nr. 169 vedrørende oprindelige folk og stammefolk i selvstændige stater.

Konventionen har følgende ordlyd:

Konvention nr. 169

KONVENTION VEDRØRENDE

OPRINDELIGE FOLK OG STAMMEFOLK I SELVSTÆNDIGE STATER

Den Internationale Arbejdsorganisations generalkonference,

der er blevet sammenkaldt i Geneve af Det Internationale Arbejdsbureaus Styrelsesråd, og som den 7. juni 1989 er trådt sammen til sin 76. samling og

der noterer sig de internationale normer, der er indeholdt i konventionen og henstillingen om oprindelige folk og stammebefolkninger, 1957, og

som henviser til bestemmelserne i Verdenserklæringen om menneskerettigheder, den internationale konvention vedrørende økonomiske, sociale og kulturelle rettigheder, den internationale konvention vedrørende civile og politiske rettigheder, og de mange internationale instrumenter vedrørende forebyggelse af diskrimination,

som finder, at den udvikling, der har fundet sted i international ret siden 1957, samt udviklingen i situationen for oprindelige folk og stammefolk i alle områder i verden, har gjort det hensigtsmæssigt at vedtage nye internationale normer vedrørende dette spørgsmål med henblik på at fjerne tidligere normers orientering henimod assimilation, og

der anerkender disse folks ønske om at udøve kontrol over deres egne institutioner, livsform og økonomiske udvikling og om at fastholde og udvikle deres identitet, sprog og religion, inden for rammerne af de stater, i hvilke de bor, og

som noterer sig, at disse folk i mange dele af verden ikke er i stand til at nyde godt af de grundlæggende menneskerettigheder i samme grad som resten af befolkningen i de stater, i hvilke de bor, og at deres love, værdier, sædvaner og anskuelser ofte er blevet undergravet, og

der henleder opmærksomheden på oprindelige folks og stammefolks særlige bidrag til menneskehedens kulturelle mangfoldighed og sociale og økologiske harmoni og til internationalt samarbejde og forståelse, og

der noterer sig, at nedenstående bestemmelser er blevet udformet i samarbejde med De Forenede Nationer, FAO, UNESCO, WHO, samt med Inter-American Indian Institute, på passende niveauer

og inden for disse institutioners respektive områder, og at det foreslås at fortsætte dette samarbejde med henblik på at fremme og sikre gennemførelsen af disse bestemmelser, og

der har besluttet at vedtage visse forslag med hensyn til en delvis revision af konventionen om oprindelige folk og stammebefolkninger, 1957 (nr. 107), hvilket spørgsmål er optaget som punkt 4 på samlingens dagsorden, og

der har besluttet, at disse forslag skal tage form af en international konvention, der reviderer konventionen om beskyttelse og samfundsmæssig indpasning af oprindelige folk og andre stamme- og stammeligende befolkningsgrupper i uafhængige lande, 1957,

vedtager i dag den 27. juni 1989 følgende konvention, der kan betegnes konventionen om oprindelige folk og stammefolk, 1989:

Kapitel I

Generel politik

Artikel 1

1. Denne konvention finder anvendelse på:

- a) stammefolk i selvstændige lande, hvis sociale, kulturelle og økonomiske forhold adskiller dem fra andre dele af det nationale samfund, og hvis status reguleres helt eller delvis af deres egne sædvaner eller traditioner eller af særlige love eller forskrifter,
- b) folk i selvstændige lande, der betragtes som tilhørende et oprindeligt folk, på grund af deres nedstamning fra folk, som beboede landet eller en geografisk region, som landet tilhører, på tidspunktet for erobring eller kolonisering eller oprettelse af de nuværende statsgrænser og som, uanset deres juridiske status, opretholder nogle af eller alle deres egne sociale, økonomiske, kulturelle og politiske institutioner.

2. Identificering af sig selv som tilhørende et oprindeligt folk eller en stamme skal betragtes som et grundlæggende kriterium for fastsættelse af de grupper, som bestemmelserne i denne konvention finder anvendelse på.

3. Anvendelsen af udtrykket »folk« i denne konvention skal ikke fortolkes som havende konsekvenser for så vidt angår rettigheder, der måtte være knyttet til dette udtryk i henhold til folkeretten.

Artikel 2

1. Regeringerne har ansvar for - i samarbejde med de pågældende folk - at iværksætte en koordineret og systematisk indsats med henblik på at beskytte disse folks rettigheder og at garantere respekten for deres integritet.

2. En sådan indsats skal omfatte følgende foranstaltninger med henblik på:

- a) at sikre, at medlemmer af disse folk på lige fod nyder godt af de rettigheder og muligheder, som nationale love og forskrifter giver andre medlemmer af befolkningen,
- b) at fremme den fulde gennemførelse af sociale, økonomiske og kulturelle rettigheder for disse folk med respekt af deres sociale og kulturelle identitet, deres sædvaner og traditioner og deres institutioner,

- c) at bistå medlemmerne af de pågældende folk med at eliminere socio-økonomiske forskelle, der måtte bestå mellem oprindelige folk og andre medlemmer af det nationale samfund, på en måde, der er i overensstemmelse med deres ønsker og livsform.

Artikel 3

1. Oprindelige folk og stammefolk skal i fuldt mål nyde godt af menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder uden hindring eller diskrimination. Bestemmelserne i denne konvention skal finde anvendelse uden diskrimination af mandlige og kvindelige medlemmer af disse folk.
2. Der må ikke udøves nogen form for magt eller tvang i strid med de pågældende folks menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder, herunder rettigheder i henhold til denne konvention.

Artikel 4

1. Der skal, efter behov, vedtages særlige foranstaltninger med henblik på at sikre enkeltpersoner blandt de pågældende folk samt deres institutioner, formuegoder, arbejde, kultur og miljø.
2. Sådanne særlige foranstaltninger må ikke være i modstrid med de pågældende folks frit udtrykte ønsker.
3. Nydelsen af de generelle rettigheder, som er forbundet med statsborgerskab, må ikke begrænses på nogen måde gennem sådanne særlige foranstaltninger.

Artikel 5

I forbindelse med gennemførelsen af denne konventions bestemmelser:

- a) skal disse folks sociale, kulturelle, religiøse og åndelige værdier og skikke anerkendes og beskyttes, og der skal tages behørigt hensyn til karakteren af de problemer, som de står over for, både som grupper og som enkeltpersoner,
- b) skal integriteten af disse folks værdier, skikke og institutioner respekteres,
- c) skal der under inddragelse af og i samarbejde med de berørte folk vedtages foranstaltninger med henblik på at afbøde de vanskeligheder, som disse folk møder, når de står over for nye leve- og arbejdsvilkår.

Artikel 6

1. Ved gennemførelserne af bestemmelsen i denne konvention, skal regeringerne:
  - a) konsultere de pågældende folk, gennem passende procedurer og særlig gennem deres repræsentative institutioner, når man overvejer lovgivningsmæssige eller administrative foranstaltninger, der kan berøre dem direkte,
  - b) gennemføre foranstaltninger, der sikrer, at disse folk frit kan deltage - i mindst samme omfang som andre sektorer i befolkningen - på alle niveauer i beslutningsprocessen i administrative, folkevalgte og andre organer, der er ansvarlige for politikker og programmer, der vedrører dem,
  - c) gennemføre foranstaltninger for fuld udvikling af disse folks egne institutioner og initiativer og, hvor det er hensigtsmæssigt, stille de nødvendige ressourcer til rådighed til dette formål.

2. Konsultationer, der gennemføres i forbindelse med gennemførelsen af denne konvention, skal finde sted i god tro og i en form, der er afpasset omstændighederne, med den målsætning at opnå enighed om eller samtykke til de foreslåede foranstaltninger.

Artikel 7

1. De pågældende folk skal have ret til at fastsætte deres egne prioriteringer i forbindelse med udviklingsprocessen, i det omfang den berører deres liv, tro, institutioner og åndelig velfærd og de landområder, som de besidder eller på anden måde anvender, og til at udøve kontrol, i videst muligt omfang, over deres egen økonomiske, sociale og kulturelle udvikling. Desuden skal de deltage i formulering, gennemførelse og evaluering af planer og programmer vedrørende national og regional udvikling, der kan berøre dem direkte.

2. Forbedring af arbejds- og levevilkår og af sundheds- og uddannelsesniveaue for de pågældende folk skal - med inddragelse af og i samarbejde med dem - have en høj prioritet i planer for generel økonomisk udvikling i de områder, de bor i. Særlige projekter for udvikling af de pågældende områder skal udformes på en sådan måde, at de fremmer en sådan forbedring.

3. Regeringerne skal sikre, at der, hvor det er hensigtsmæssigt, gennemføres undersøgelser, i samarbejde med de pågældende folk, med henblik på at vurdere de sociale, åndelige, kulturelle og miljømæssige konsekvenser for dem af planlagte udviklingsaktiviteter. Resultaterne af disse undersøgelser skal betragtes som grundlæggende kriterier for gennemførelsen af disse aktiviteter.

4. Regeringerne skal, i samarbejde med de pågældende folk, træffe foranstaltninger med henblik på at beskytte og bevare miljøet i de områder, de bor i.

Artikel 8

1. Ved anvendelse af nationale love og forskrifter over for de berørte folk skal der tages behørigt hensyn til deres sædvaner og sædvaneretlige regler.

2. Disse folk skal have ret til at bevare egne sædvaner og institutioner, hvor disse ikke er i strid med grundlæggende rettigheder, som defineret i det nationale retssystem, og med internationalt anerkendte menneskerettigheder. Der skal oprettes procedurer, i det omfang det er nødvendigt, med henblik på at løse konflikter, som måtte opstå i forbindelse med anvendelsen af dette princip.

3. Anvendelsen af denne artikels stk. 1 og 2 skal ikke hindre medlemmer af disse folk i at udøve rettigheder, som alle borgere har og i at påtage sig de dertil svarende pligter.

Artikel 9

1. I det omfang, det er foreneligt med det nationale retssystem og internationalt anerkendte menneskerettigheder, skal de metoder, der sædvanemæssigt praktiseres af de pågældende folk med hensyn til sanktioner mod lovovertrædelser begået af deres medlemmer, respekteres.

2. Disse folks sædvaner med hensyn til straffesager, skal tages i betragtning af de myndigheder og domstole, der behandler sådanne sager.

Artikel 10

1. Når medlemmer af disse folk idømmes en straf i henhold til den generelle lovgivning, skal der tages hensyn til deres økonomiske, sociale og kulturelle karakteristika.

2. Andre straffemetoder end fængselsstraf bør foretrækkes.

Artikel 11

Krav om, at medlemmer af de pågældende folk skal udføre tvungne personlige tjenesteydelser i nogen form, uanset om der sker betaling herfor eller ej, skal forbydes og gøres strafbart i henhold til gældende lov, undtagen i detilfælde, hvor noget sådant er fastsat ved lov for alle borgere.

Artikel 12

De pågældende folk skal sikres mod misbrug af deres rettigheder og skal kunne anlægge retssag, enten individuelt eller gennem deres repræsentative organer, med henblik på en effektiv beskyttelse af disse rettigheder. Der skal træffes foranstaltninger med henblik på at sikre, at medlemmer af disse folk kan forstå og selv blive forstået i forbindelse med sådanne retssager, om nødvendigt gennem tilvejebringelse af tolkning eller på anden effektiv måde.

Kapitel II

Landområder

Artikel 13

1. I forbindelse med anvendelsen af bestemmelserne i dette kapitel i konventionen skal regeringerne respektere den særlige betydning for de pågældende folks kultur og åndelige værdier af deres forhold til de landområder og/ eller territorier, som de besidder eller på anden måde udnytter, og især de kollektive aspekter af dette forhold.

2. Anvendelsen af udtrykket »landområder« i artikel 15 og 16 omfatter begrebet »territorier«, der dækker det samlede miljø i de områder, hvor de berørte folk bor eller som de på anden måde udnytter.

Artikel 14

1. De pågældende folks ret til at eje og besidde de landområder, som de traditionelt råder over, skal anerkendes. Desuden skal der, hvor det er hensigtsmæssigt, træffes foranstaltninger med henblik på at sikre de pågældende folks ret til at udnytte landområder, der ikke udelukkende besiddes af dem, men hvortil de traditionelt har haft adgang til at skaffe sig deres udkomme og udøve traditionelle aktiviteter. Der bør i denne forbindelse særlig tages hensyn til situationen for nomadefolk og omvandrende jordbrugere.

2. Regeringerne skal tage de skridt, der er nødvendige, med henblik på at identificere de landområder, som de pågældende folk traditionelt besidder, og garantere en effektiv beskyttelse af deres ejendoms- og besiddelsesrettigheder.

3. Der skal indføres passende procedurer inden for det nationale retssystem med henblik på at afgøre krav om landområder fra de pågældende folk.

Artikel 15

1. De pågældende folks ret til naturressourcer i forbindelse med deres landområder skal særligt sikres. Disse rettigheder omfatter disse folks ret til at deltage i udnyttelsen, forvaltningen og bevaringen af disse ressourcer.

2. I tilfælde, hvor staten bevarer ejendomsretten til mineraler eller underjordiske ressourcer eller rettigheder til andre ressourcer i forbindelse med landområder, skal regeringerne indføre eller opretholde procedurer for konsultation af disse folk, med henblik på at fastslå, om og i hvilket

omfang deres interesser vil lide skade, før de iværksætter eller tillader programmer vedrørende udforskning eller udnyttelse af sådanne ressourcer i forbindelse med deres landområder. De pågældende folk skal, hvor det er muligt, have del i udbyttet af en sådan virksomhed og skal modtage en rimelig erstatning for enhver skade, som de måtte lide som resultat af en sådan virksomhed.

Artikel 16

1. Med forbehold af de følgende stykker i denne artikel skal de pågældende folk ikke kunne fjernes fra de landområder, som de besidder.
2. Hvor flytning af disse folk undtagelsesvis findes at være nødvendig, skal en sådan flytning kun finde sted med deres frie og informerede samtykke. Hvis deres samtykke ikke kan opnås, skal en sådan flytning kun kunne finde sted efter, at der er indført passende procedurer i den nationale lovgivning og forskrifter, herunder offentlige høringer, hvor det er hensigtsmæssigt, som giver de pågældende folk mulighed for reel repræsentation.
3. Når det er muligt, skal disse folk have ret til at vende tilbage til deres traditionelle landområder, så snart grunden til flytningen ikke længere eksisterer.
4. Når en sådan tilbagevenden ikke er mulig, som fastsat ved aftale eller - såfremt en sådan aftale ikke findes - gennem passende procedurer, skal disse folk, i alle tilfælde hvor dette er muligt, gives landområder af en kvalitet og juridisk status, der mindst svarer til de tidligere landområders, og som er egnede til at dække deres nuværende behov og fremtidige udvikling. Såfremt de berørte folk udtrykker præference for erstatning i penge eller naturalier, skal de have ret til en sådan erstatning med de fornødne garantier.
5. Personer, der er blevet flyttet på denne måde, skal have fuld erstatning for ethvert tab eller skade som følge heraf.

Artikel 17

1. Procedurer, som er etableret af disse folk for overdragelse af rettigheder til landarealer mellem medlemmerne af disse folk, skal respekteres.
2. De pågældende folk skal konsulteres ved vurdering af deres bemyndigelse til at overdrage deres landområder eller på anden måde overdrage deres rettigheder til nogen uden for deres eget samfund.
3. Personer, der ikke tilhører disse folk, skal forhindres i at udnytte deres sædvaner eller mangel på forståelse af lovene for at sikre sig ejendomsret, besiddelse eller udnyttelse af landområder, der tilhører disse folk.

Artikel 18

Der skal ved lov fastsættes passende sanktioner for ulovlig indtrængen på eller udnyttelse af de pågældende folks landområder og regeringerne skal træffe foranstaltninger med henblik på at forhindre sådanne overgreb.

Artikel 19

Nationale landbrugsprogrammer skal sikre de pågældende folk en behandling, der svarer til den, som gives andre sektorer af befolkningen med hensyn til:

- a) tilvejebringelse af yderligere landområder til disse folk, i tilfælde af at de ikke har tilstrækkelige arealer til at give dem det nødvendige til livets normale opretholdelse eller til en eventuel forøgelse af deres antal,
- b) tilvejebringelse af de nødvendige midler til at fremme udviklingen af de landområder, som disse folk allerede besidder.

Kapitel III

Ansættelse og arbejdsvilkår

Artikel 20

1. Regeringerne skal, inden for rammerne af national lovgivning og forskrifter, og i samarbejde med de pågældende folk, vedtage særlige foranstaltninger med henblik på at sikre en effektiv beskyttelse med hensyn til ansættelse og arbejdsvilkår for arbejdstagere, der tilhører disse folk, i det omfang, at de ikke er effektivt beskyttet af den lovgivning, der gælder for arbejdstagere generelt.

2. Regeringerne skal gøre alt, hvad der er muligt, for at forhindre enhver diskrimination mellem arbejdstagere, der tilhører de pågældende folk, og andre arbejdstagere, særlig med hensyn til:

- a) adgang til beskæftigelse, herunder beskæftigelse som faglært, samt foranstaltninger i forbindelse med forfremmelse og avancement,
- b) lige løn for arbejde af lige værdi,
- c) lægehjælp og social bistand, sikkerhed og sundhed på arbejdet, sociale sikringsydelser, og andre ydelser knyttet til den erhvervsmæssige beskæftigelse samt boligforhold,
- d) foreningsfrihed og frihed til at udøve alle lovlige fagforeningsaktiviteter og ret til at indgå kollektive overenskomster med arbejdsgivere eller arbejdsgiverorganisationer.

3. De foranstaltninger, der træffes, skal omfatte foranstaltninger med henblik på at sikre:

- a) at arbejdstagere, der tilhører de pågældende folk, herunder sæsonarbejdere, løsarbejdere og vandrende arbejdstagere inden for landbruget og inden for anden beskæftigelse, samt arbejdstagere, der er beskæftiget af personer, der lejer arbejdskraft ud, nyder den beskyttelse, som i henhold til national lovgivning og praksis gives andre sådanne arbejdstagere inden for samme sektorer, og at de er fuldt oplyste om deres rettigheder i henhold til den arbejdsretlige lovgivning, og om de retsmidler, de kan påberåbe sig,
- b) at arbejdstagere, der tilhører disse folk, ikke udsættes for arbejdsvilkår, der er skadelige for deres helbred, særlig ved at de udsættes for pesticider eller andre giftige stoffer,
- c) at arbejdstagere, der tilhører disse folk, ikke udsættes for tvangsrekruttering, herunder tvangsarbejde og gældsslaveri,
- d) at mandlige og kvindelige arbejdstagere, der tilhører disse folk, har lige muligheder og nyder ligebehandling med hensyn til beskæftigelse samt beskyttelse mod seksuel chikane.

4. Der skal især lægges vægt på oprettelse af passende arbejdstilsynsmyndigheder i områder, hvor arbejdstagere, der tilhører de pågældende folk, påtager sig lønnet beskæftigelse, med henblik på at sikre overholdelse af bestemmelserne i dette kapitel af konventionen.

Kapitel IV

Erhvervsuddannelse, håndværk og landbrugsindustri

Artikel 21

Medlemmer af de pågældende folk skal nyde mindst samme muligheder som andre borgere har med hensyn til erhvervsmæssig uddannelse.

Artikel 22

1. Der skal træffes foranstaltninger med henblik på at fremme den frivillige deltagelse fra medlemmer af de pågældende folk i generelle erhvervsuddannelsesprogrammer.
2. I tilfælde af at eksisterende erhvervsuddannelsesprogrammer af generel karakter ikke opfylder de særlige behov hos de pågældende folk, skal regeringerne, under disse folks medvirken, sikre, at der tilvejebringes særlige uddannelsesprogrammer og faciliteter.
3. Alle særlige uddannelsesprogrammer skal tage udgangspunkt i det økonomiske klima, sociale og kulturelle forhold, og de praktiske behov hos de pågældende folk. Alle undersøgelser, der gennemføres i denne forbindelse, skal gennemføres i samarbejde med disse folk, der skal konsulteres vedrørende tilrettelæggelsen og gennemførelsen af sådanne programmer. Hvor det er muligt, skal disse folk gradvist overtage ansvaret for tilrettelæggelsen og gennemførelsen af sådanne særlige uddannelsesprogrammer, såfremt de beslutter dette.

Artikel 23

1. De pågældende folks håndværk, landbrugsindustri og lokale samfundsbaseerede industrier samt deres naturaløkonomi og traditionelle erhverv, som fx jagt, fiskeri, fangst og indsamling af produkter, skal anerkendes som vigtige faktorer i opretholdelsen af deres kultur og for deres økonomiske selvforsyning og udvikling. Regeringerne skal, under deltagelse af disse folk, og hvor det er hensigtsmæssigt, sikre, at disse aktiviteter styrkes og fremmes.
2. Efter anmodning fra de pågældende folk, skal der stilles passende teknisk og økonomisk bistand til rådighed, i alle tilfælde, hvor det er muligt, under hensyntagen til disse folks traditionelle teknologier og kulturelle karakteristika, samt betydningen af en bæredygtig og retfærdig udvikling.

Kapitel V

Social sikring og sundhed

Artikel 24

Sociale sikringsordninger skal gradvist udvides til at omfatte de pågældende folk og skal finde anvendelse uden diskrimination over for dem.

Artikel 25

1. Regeringerne skal sikre, at der stilles et passende sundhedsvæsen til rådighed for de pågældende folk, eller skal stille ressourcer til rådighed, der sætter dem i stand til selv at udforme og præstere sådanne tjenesteydelser under eget ansvar og kontrol, således at de kan nyde godt af den højst mulige opnåelige standard for fysisk og mental sundhed.
2. Sundhedsvæsenet skal i højst mulig grad være baseret i de lokale samfund. Disse tjenesteydelser skal planlægges og administreres i samarbejde med de pågældende folk og tage hensyn til deres økonomiske, geografiske, sociale og kulturelle forhold samt deres traditionel forebyggende foranstaltninger, helbredelsesmetoder og medicinprodukter.
3. Sundhedsvæsenet skal give præference til uddannelse og beskæftigelse af lokale sundhedsarbejdere og fokusere på den primære sundhedstjeneste samtidig med at der opretholdes

tæt kontakt med andre niveauer indenfor sundhedsvæsenet.

4. Tilvejebringelse af sådanne tjenesteydelser inden for sundhedsvæsenet skal koordineres med andre sociale, økonomiske og kulturelle foranstaltninger i landet.

Kapitel VI

Uddannelse og kommunikationsmidler

Artikel 26

Der skal træffes foranstaltninger med henblik på at sikre, at medlemmer af de pågældende folk har mulighed for at opnå uddannelse på alle niveauer, i det mindste på linie med resten af det nationale samfund.

Artikel 27

1. Uddannelsesprogrammer og uddannelses tilbud for de pågældende folk skal udvikles og gennemføres i samarbejde med dem med henblik på at imødekomme deres særlige behov, og skal omfatte deres historie, viden og teknologi, deres værdisystemer og deres øvrige sociale, økonomiske og kulturelle ønsker.

2. Den kompetente myndighed skal drage omsorg for uddannelse af medlemmerne af disse folk og deres inddragelse i formulering og gennemførelse af uddannelsesprogrammer, med henblik på en gradvis overførelse af ansvaret for gennemførelsen af disse programmer til disse folk, hvor det er hensigtsmæssigt.

3. Regeringerne skal desuden anerkende disse folks ret til at oprette deres egne uddannelsesinstitutioner og faciliteter, forudsat at sådanne institutioner opfylder minimumsstandarder, der er fastsat af den kompetente myndighed i samarbejde med disse folk. Der skal stilles passende ressourcer til rådighed til dette formål.

Artikel 28

1. De pågældende folks børn skal, hvor det er praktisk muligt, lære at læse og skrive på deres eget oprindelige sprog eller det sprog, der mest almindeligt anvendes af den gruppe, som de tilhører. Såfremt dette ikke er muligt, skal de kompetente myndigheder konsultere disse folk med henblik på at vedtage foranstaltninger for at opfylde denne målsætning.

2. Der skal træffes foranstaltninger med henblik på at sikre, at disse folk opnår mulighed for at kunne udtrykke sig flydende på det nationale sprog eller et af landets officielle sprog.

3. Der skal træffes foranstaltninger med henblik på at bevare og fremme udvikling og anvendelse af de pågældende oprindelige folks sprog.

Artikel 29

Det skal være et mål for undervisning af disse folk at bibringe dem generel viden og færdigheder, som vil hjælpe de pågældende folks børn til at deltage fuldt ud og på lige fod både inden for deres eget samfund og inden for det nationale samfund.

Artikel 30

1. Regeringerne skal vedtage foranstaltninger i overensstemmelse med de pågældende folks traditioner og kulturer med henblik på at give dem kendskab til deres rettigheder og forpligtelser,

særlig med hensyn til arbejde, økonomiske muligheder, uddannelse og sundhedsspørgsmål, social velfærd og deres rettigheder i henhold til denne konvention.

2. Såfremt det er nødvendigt, skal dette ske ved hjælp af skriftlige oversættelser og gennem anvendelse af massekommunikationsmidler på de pågældende folks sprog.

Artikel 31

Der skal træffes uddannelsesforanstaltninger blandt alle grupper i det nationale samfund, og særlig blandt dem, der er i den mest direkte kontakt med de berørte folk, med henblik på at fjerne fordomme, som måtte findes over for disse folk. Med henblik herpå bør man bestræbe sig på at sikre, at historiebøger og andet undervisningsmateriale giver et retfærdigt, korrekt og informativt billede af disse folks samfund og kulturer.

Kapitel VII

Kontakter og samarbejde over landegrænser

Artikel 32

Regeringerne skal træffe passende foranstaltninger, herunder ved hjælp af internationale aftaler, med henblik på at fremme kontakter og samarbejde mellem oprindelige folk og stammefolk hen over landegrænserne, herunder aktiviteter på det økonomiske, sociale, kulturelle, åndelige og miljømæssige område.

Kapitel VIII

Administration

Artikel 33

1. Den regeringsmyndighed, der er ansvarlig for de spørgsmål, der er omfattet af denne konvention, skal sikre, at der findes organer og andre passende mekanismer med henblik på administration af de programmer, der berører de pågældende folk, og skal sikre, at de har de nødvendige midler til på passende måde at gennemføre de opgaver, som de pålægges.

2. Disse programmer skal omfatte:

- a) planlægning, koordinering, gennemførelse og evaluering i samarbejde med de pågældende folk af de foranstaltninger, der omhandles i denne konvention,
- b) forslag vedrørende lovgivning og andre foranstaltninger til de kompetente myndigheder og kontrol med gennemførelsen af de trufne foranstaltninger i samarbejde med de pågældende folk.

Kapitel IX

Almindelige bestemmelser

Artikel 34

Arten og omfanget af foranstaltninger, der skal træffes med henblik på at gennemføre denne konvention, skal fastsættes på fleksibel måde under hensyntagen til de særlige forhold, der gælder i det enkelte land.

Artikel 35

Anvendelsen af bestemmelserne i denne konvention skal ikke præjudicere de rettigheder og goder, som de pågældende folk måtte nyde i henhold til andre konventioner og henstillinger, internationale instrumenter, traktater, national lovgivning, retspraksis, sædvaneeller aftaler.

Kapitel X

Afsluttende bestemmelser

Artikel 36

Denne konvention reviderer konventionen om stamme- og stammeligende befolkninger, 1957.

Artikel 37

De officielle ratifikationer af denne konvention skal sendes til Det Internationale Arbejdsbureaus generaldirektør til registrering.

Artikel 38

1. Denne konvention er kun bindende for de medlemmer af Den Internationale Arbejdsorganisation, hvis ratifikationer er blevet registreret hos generaldirektøren.
2. Den træder i kraft et år efter den dato, da to medlemsstaters ratifikation er blevet registreret hos generaldirektøren.
3. Derefter træder konventionen i kraft for enhver medlemsstat et år efter, at dens ratifikation er blevet registreret.

Artikel 39

1. Enhver medlemsstat, som har ratificeret denne konvention, kan opsig den, efter 10 års forløb fra datoen for konventionens første ikrafttræden ved afgivelse af en erklæring, der sendes til Det Internationale Arbejdsbureaus generaldirektør til registrering. Opsigelsen får først virkning 1 år efter datoen for registreringen.
2. Enhver medlemsstat, som har ratificeret denne konvention, og som ikke inden 1 år efter udløbet af den i stk. 1 omhandlede 10 års-periode gør brug af den i denne artikel hjemlede opsigelsesret, er bundet i yderligere 10 år og kan derefter opsig konventionen ved udløbet af hver 10 års-periode på de i denne artikel fastsatte betingelser.

Artikel 40

1. Det Internationale Arbejdsbureaus generaldirektør skal underrette alle medlemmer af Den Internationale Arbejdsorganisation om registreringen af alle de ratifikationer og opsigelser, han modtager fra organisationens medlemmer.
2. Samtidig med at generaldirektøren underretter organisationens medlemmer om indregistreringen af ratifikation nr. 2, skal han gøre dem opmærksom på konventionens ikrafttrædelsesdato.

Artikel 41

Det Internationale Arbejdsbureaus generaldirektør skal i medfør af artikel 102 i De Forenede Nationers pagt sende udførlige oplysninger om de ratifikationer og opsigelser, han har registreret i

henhold til bestemmelserne i de foranstående artikler, til De Forenede Nationers generalsekretær til registrering.

Artikel 42

Når Det Internationale Arbejdsbureaus Styrelsesråd måtte anse det for nødvendigt, skal det forelægge generalkonferencen en rapport om gennemførelsen af denne konvention samt overveje ønskeligheden af at sætte spørgsmålet om en hel eller delvis revision af den på konferencens dagsorden.

Artikel 43

1. Dersom konferencen vedtager en ny konvention, der helt eller delvis reviderer denne konvention, skal, medmindre andet måtte være bestemt i den nye konvention:

- (a) en medlemsstats ratifikation af den nye, reviderede konvention *ipso jure* medføre øjeblikkelig opsigelse af denne konvention, uanset bestemmelserne i artikel 39, såfremt og så snart den nye, reviderede konvention træder i kraft:
- (b) denne konvention ikke længere kunne ratificeres af medlemsstaterne fra den dato at regne, da den nye, reviderede konvention træder i kraft.

2. Denne konvention forbliver under alle omstændigheder i kraft i den foreliggende form og med det foreliggende indhold for de medlemsstater, som har ratificeret den, men som ikke har ratificeret den reviderede konvention.

Artikel 44

De engelske og franske gengivelser af denne konventions tekst har samme gyldighed.

Ovenstående er konventionens autentiske tekst, behørigt vedtaget af Den Internationale Arbejdsorganisations generalkonference under dens 76. møde, der blev afholdt i Geneve og er klæret afsluttet den otteogtyvende juni 1989.

TIL BEKRÆFTELSE HERAF har vi påført vore underskrifter i dag den otteogtyvende juni 1989. Konventionen trådte i kraft den 5. september 1991.

Danmarks ratifikationsinstrument blev deponeret den 22. februar 1996 hos generaldirektøren i ILO, og konventionen trådte i.h.t. art. 38, stk. 2 i kraft for Danmark et år efter deponeringen.

Foruden af Danmark er konventionen ratificeret af Bolivia, Colombia, Costa Rica, Guatemala, Honduras, Mexico, Norge, Paraguay og Peru.

Ved ratifikationen blev der af *Danmark* afgivet følgende erklæring, som redegør for ejendomsbegrebet i Grønland:

ERKLÆRING I FORBINDELSE MED RATIFIKATIONEN AF ILO-KONVENTION NR. 169 AF OPRINDELIGE FOLK OG STAMMEFOLK I SELVSTÆNDIGE STATER

Vedrørende konventionens artikel 14 ønsker den danske regering at udtale følgende:

1. I Danmark findes der kun et indfødt folk i konvention nr. 169's betydning. Det drejer sig om den oprindelige befolkning i Grønland eller Inuit. Ved lov nr. 577 af 29. november 1978 om Grønlands Hjemmestyre er der indført et hjemmestyre for Grønland. Hjemmestyret består af en folkevalgt forsamling, Landstinget, som vælges af den fastboende befolkning i Grønland, og en politisk valgt

ledelse, Landsstyret, som vælges af Landstinget. Det fremgår af den nævnte hjemmestyrelov, at Grønland udgør et særligt folkesamfund inden for det danske rige.

2. Ved lov nr. 577 af 29. november 1978 om Grønlands Hjemmestyre er der åbnet mulighed for, at lovgivningskompetencen og administrationen på en lang række retsområder kan overgå til det grønlandske hjemmestyre. Der er efterfølgende ved aftaler mellem den danske regering og det grønlandske hjemmestyre sket overførelse af lovgivningskompetence og administration på bl.a. en række af de områder, som er omfattet af den foreliggende konvention.

3. Der har på intet tidspunkt været mulighed for at opnå ejendomsret til jord i Grønland, hverken for fysiske eller juridiske personer.

4. Ejendomsretten til jord i Grønland er ordnet på en helt særlig måde, som er traditionelt bestemt. De forskellige retlige og faktiske beføjelser, som samlet udgør ejendomsretten, er delt mellem staten, Grønlands Hjemmestyre og de enkelte grønlandere. Udgangspunktet er, at det offentlige - staten - har ejendomsretten til Grønlands jord som sådan. Den daglige bestemmelsesret over jorden i Grønland er imidlertid hos Grønlands Hjemmestyre, som bl.a. har kompetencen til at træffe afgørelse om tildeling af brugsret til jord. Grønlandere, som får tildelt en brugsret over jord i Grønland, har ret til at opføre bygninger på det tildelte areal. Bygningerne kan i givet fald pantsættes, ligesom de med Hjemmestyrets tilladelse kan overdrages sammen med brugsretten til den jord, de ligger på.

Den ovenfor beskrevne retstilstand gælder for alle borgere i Grønland, både den oprindelige grønlandske befolkning og tilflyttere. Retstilstanden er endvidere som nævnt af meget gammel oprindelse, idet der aldrig har været mulighed for, at enkeltpersoner kan få fuldstændig ejendomsret til jord i Grønland. Der er således tale om en traditionsbestemt retstilstand, som har meget lange historiske rødder i det grønlandske samfund, og som Grønlands Hjemmestyre lægger afgørende vægt på bibeholdes.

5. Både den danske regering og det grønlandske hjemmestyre er på denne baggrund af den opfattelse, at den ovenfor beskrevne retstilstand er hensigtsmæssig og i overensstemmelse med konventionens artikel 14. Den nævnte retstilstand i Grønland, hvorefter Hjemmestyret har den fulde bestemmelsesret over jorden, tilgodeser således fuldt ud de hensyn, der ligger bag artikel 14, nemlig at den oprindelige befolknings bestemmelsesret over de områder, de traditionelt besidder, bliver respekteret.

Hertil kommer, at konventionen pålægger de deltagende staters regeringer en række forpligtelser, bl.a. med henblik på at sikre respekten for stamme- og oprindelige folks sædvaner og traditioner. I det omfang, der kunne opstå modstrid mellem en særbestemmelse som f.eks. artikel 14 i konventionen og dette overordnede princip, er det den danske regerings opfattelse, at respekten for disse folks sædvaner og traditioner er et så fundamentalt princip, at der ikke kan gøres indskrænkning heri som følge af en særbestemmelse i konventionen.

Udenrigsministeriet, den 9. oktober 1997

Niels Helveg Petersen

Officielle noter
Ingen